

Ο θεός δεν έστεκε σε ένα μέρος, συνεχώς μετακινιόταν κι έφτασε να κάνει ακόμα και πολεμικές εκστρατείες στην Ασία. Το κρασί όμως το δίδαξε στους ανθρώπους στην γειτονιά του τόπου της γέννησής του, στην Αιτωλία. Τον φιλοξενούσε ο εκεί βασιλιάς Οινέας που κατάλαβε ότι ο θεός γλυκοκοιτούσε τη βασίλισσα Αλθαία. Κι επειδή χέρι που δεν μπορείς να το δαγκώσεις, το φιλάς, ο Οινέας προφασίστηκε πως έπρεπε να πάει ταξίδι, ζήτησε συγνώμη κι έφυγε. Διόνυσος και Αλθαία παραδόθηκαν στον έρωτά τους κι από την ένωσή τους γεννήθηκε η Δηιάνειρα, μελλοντική σύζυγος του Ηρακλή, ή, κατ' άλλους, ο Μελέαγρος, μυθικός ήρωας με περιπέτειες που ενέπνευσαν στον Όμηρο την «οργή του Αχιλλέα» και την Ιλιάδα».

Φυσικά, ο Διόνυσος κατάλαβε την αληθινή αιτία της απουσίας του καλόβολου Οινέα. Κι όταν ο βασιλιάς επέστρεψε, σε ένδειξη ευγνωμοσύνης, του έμαθε την καλλιέργεια του αμπελιού και την παρασκευή του κρασιού, του «οίνου» όπως βαπτίστηκε παίρνοντας το όνομά του. Η καλλιέργεια του αμπελιού πήρε μεγάλες διαστάσεις και το κρασί έφτασε στην Αττική να γίνει το κυριότερο, μαζί με το λάδι, προϊόν. Με τη λατρεία του Διονύσου να υιοθετείται από την Πολιτεία και τις τελετές προς τιμήν του να συναγωνίζονται σε λαμπρότητα και αυτά τα Παναθήναια. Ήταν τα Μεγάλα Διονύσια, επίσημη κορύφωση μια σειράς από γιορτές διάσπαρτες σε όλη τη χρονική περίοδο από τον τωρινό Δεκέμβρη ως τον τωρινό Απρίλη. Και με αρχή τα Μικρά Διονύσια.

Τα είχε ιδρύσει, όπως ήδη αναφέρθηκε, ο μυθικός βασιλιάς Αμφικτύωνας, αυτός που έδωσε το όνομα «Αθήναι», όταν ένωσε τα χωριά της Αττικής κάτω από το σκήπτρο του. Η γιορτή πήρε μεγάλες διαστάσεις μετά τους περσικούς πολέμους στην Βραυρώνα. Με άσεμνες εκδηλώσεις και τους άντρες να μεθοκοπούν παρέα με εταίρες. Η κεντρική διοίκηση της Αθήνας έστελνε δέκα ιεροποιούς και οι γιορτές έκλειναν με διαγωνισμό ραψωδίας.

Στην Αθήνα, συνήθιζαν να παντρεύονται περίπου τον Γενάρη, στον μήνα Γαμηλιώνα. Για τη νεαρή νύφη, ξεκινούσε η ζωή μέσα στο σπίτι. Με εξαίρεση τα Ανθεστήρια: Ένα μήνα μετά τον γάμο, συνήθως στις 11 του μήνα Ανθεστηριώνα (περίπου Φλεβάρης με μέσα Μάρτη), οι γυναίκες πρωτοστατούσαν στην τριήμερη γιορτή των Ανθεστηρίων, προς τιμήν του Διόνυσου και του ερχομού της άνοιξης, γλεντώντας όπως περίπου στις κατοπινές βεγγέρες, τις νύχτες πριν από τις Αποκριές.

Την πρώτη ημέρα των Ανθεστηρίων, τα «πιθοίγια», την περίμεναν οι δούλοι όλο τον χρόνο:

Ήταν η μέρα τους. Μπορούσαν να κάνουν και να πουν ό,τι ποθούσε η καρδιά τους, ελεύθερα κι ανεξέλεγκτα. Φυσικά, γνώριζαν πως δεν έπρεπε να το παρακάνουν, καθώς υπήρχε περίπτωση κάποια καμώματα να τα πληρώσουν ακριβά την επομένη. Η μέρα άρχιζε με θυσίες και λεγόταν «πιθοίγια», επειδή, σε αντίθεση με τις μέρες μας, τότε άνοιγαν τα καινούρια κρασιά, τα ζυμωμένα από την εποχή του μούστου. Το γιοματάρι έρεε και η αγορά γέμιζε αγοραστές από άλλα μέρη, που έρχονταν να προλάβουν το ξακουστό κρασί της Αττικής.

Η δεύτερη μέρα των Ανθεστηρίων ονομαζόταν «χοές», μέρα της κρασοκατάλυξης, με μια χαρούμενη και επιβλητική νυχτερινή γιορτή. Παντρεμένες κι ανύπαντρες μπορούσαν να παρακολουθήσουν μια παράξενη πομπή που κινιόταν στο φως των πυρσών, κάτω από τους ήχους αυλών και τυμπάνων: Βακχίδες, μαινάδες και νύμφες μπροστά, σάτυροι, σιληνοί και φαύνοι πίσω, τραγουδούσαν και χόρευαν. Στη μέση, ένα ανθοστόλιστο άρμα κουβαλούσε την γυναίκα του «βασιλιά», του δεύτερου μετά τον «επώνυμο», μεταξύ των εννέα αρχόντων της πόλης. Πλάι της, υπήρχε ομοίωμα του θεού Διόνυσου και η όλη πομπή κατευθυνόταν στον ναό, όπου θεός και «βασιλίσσα» έμεναν μαζί ως το ξημέρωμα, καθώς υποτίθεται ότι ήταν η πρώτη νύχτα του γάμου τους.

Οι υπόλοιποι όλοι άπλωναν φαγητά και πίθους με κρασί στους υπαίθριους χώρους της πόλης και μετείχαν σε ολονύκτιο γλέντι, που περιλάμβανε και διαγωνισμό κρασιού. Οι διαγωνιζόμενοι έπρεπε να κατεβάσουν απνευστί μια καράφα κρασί. Ο νικητής, αυτός δηλαδή που το κατέβαζε πρώτος, έπαιρνε έπαθλο το θεσμοθετημένο από την Πολιτεία ασκί με κρασί νέας σοδειάς.

Η τρίτη μέρα, οι «χύτροι», ήταν αφιερωμένη στην περισυλλογή, πένθιμη και γεμάτη λειτουργίες. Μια ανάσα, ώσπου να έρθουν τα Μεγάλα Διονύσια, να ξεφαντώσουν πάλι.

(τελευταία επεξεργασία, 16 Ιανουαρίου 2021)